27.9.2024

MML 250606/00 04 00/2024

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan lausuntopyyntö 27.9.2024, HE 109/2024 vp

MAANMITTAUSLAITOKSEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE VALTION TALOUSARVIOKSI VUODELLE 2025

Maanmittauslaitos kiittää mahdollisuudesta lausua Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnan lausuntopyyntöön HE 109/2024 vp Hallituksen esityksestä eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025.

Maanmittauslaitos lausuu asiassa seuraavaa.

Momentti 30.70.01 Maanmittauslaitoksen toimintamenot

Maanmittauslaitoksella on merkittävä viranomaisrooli yhteiskunnallisesti merkittävien ja kokonaisturvallisuuden kannalta kriittisten tietoaineistojen tuottajana ja ylläpitäjänä, jotka liittyvät kiinteistö- ja huoneistojärjestelmään sekä peruspaikkatietoihin ja tarkkaan paikannukseen. Lisäksi Maanmittauslaitos on alan merkittävä tutkimuslaitos ja tekee kansallisesti ja kansainvälisesti merkittävää tutkimusta.

Kiinteistöjärjestelmän yhteiskunnallinen merkitys

Suomalaisen kiinteistöjen vaihdannan ja alueiden tarkoituksenmukaisen käytön perustana on rajoiltaan ja omistussuhteiltaan selkeä ja julkista luotettavuutta nauttiva julkinen kiinteistöjärjestelmä.

Suomalainen kiinteistöjärjestelmä koostuu Maanmittauslaitoksen ylläpitämistä kiinteistörekisteristä, lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä, kiinteistöjen kauppahintarekisteristä ja niistä tuotettavista erityyppisistä tietopalveluista erilaisissa jakelukanavissa sekä Maanmittauslaitoksen tuotantoprosesseista, joilla ylläpidetään kyseisiä rekistereitä. Kiinteistörekisterin tietoja ylläpidetään tällä hetkellä samassa kiinteistöjärjestelmässä yhdessä 69 kaupungin kanssa, jotka vastaavat tietojen ylläpidosta omilla asemakaava-alueillaan. Näiden rekistereiden tietojen turvaaminen ja saatavuuden varmistaminen kaikissa olosuhteissa on yhteiskunnan vakauden ja toimivuuden kannalta kriittistä.

Kiinteistöjärjestelmän yhteiskunnallinen merkitys ja vaikuttavuus koostuu neljästä näkökulmasta:

Maanmittauslaitos
Opastinsilta 12 C
PL 84
00521 Helsinki
Puhelin 029 530 1100
www.maanmittauslaitos.fi/yhteystiedot
kirjaamo@maanmittauslaitos.fi
Y-tunnus 0245954-4
Kotipaikka Helsinki

Allekirjoitettu sähköisesti
Mikkola Arto (7.10.2024 09:53:04)
Patrikainen Pasi (7.10.2024 10:29:10)

Maanomistus

- Maanomistaja nauttii julkista oikeussuojaa kiinteistöomaisuuteensa ja pystyy hyödyntämään kiinteistöään täysimääräisesti, koska kiinteistörekisteriin tallennetaan rekisteriyksikön perustietojen lisäksi kiinteistön tarkoituksenmukaisen käytön varmistamiseksi erityyppisiä kiinteistön käyttöoikeuksia kuten esim. tieoikeudet, rasitteet ja osuudet yhteisiin alueisiin.
- Maanomistaja voi hakea kiinteistöönsä kohdistuvia vuokra- ja muiden erityisten oikeuksien kirjaamisia.
- Maanomistaja pystyy halutessaan käyttämään maaomaisuuttaan tai vuokraoikeuttaan lainan vakuutena.

Yhteiskunta

- Kiinteistöomistuksen kansalliset turvallisuusriskit hallitaan yhteistyössä puolustusvoimien kanssa ulkomaalaisten omistajien lupamenettelyllä ja siihen liittyvällä kiinteällä yhteistyöllä.
- Pankit ja muut luotonantajat voivat turvata myöntämänsä lainan takaisinmaksamisen kiinteistön tai vuokraoikeuden kiinnityksellä, johon lainanantaja on merkitty pantinsaajaksi.
    - *Kiinnitysmerkintöjen kokonaissumma kirjaamisjärjestelmässä on tällä hetkellä 944,2 mrd €. Vuositasolla uusien kiinnitysten kokonaisarvo on vaihdellut 55–175 mrd € välillä. Vuonna 2023 ratkaistiin yhteensä 171 526 kiinnitysasiaa.*
- Kiinteistöomistuksen kirjaaminen ja kiinteistötietojen julkisuus auttavat ehkäisemään kiinteistöihin liittyviä riitoja ja rikollisuutta, kuten omistusväärennöksiä sekä kiinteistöjen laitonta ja voimankäyttöön perustuvaa haltuunottoa. Julkiset kiinteistötiedot lisäävät myös yhteiskunnallista läpinäkyvyyttä ja vähentävät korruptioriskiä.
    - *Vuonna 2023 ratkaistiin 96 673 kiinteistöjen omistusoikeuden siirtoa (lainhuuto)*
- Kiinteistöjärjestelmällä on myös merkittävä vaikutus valtion ja kuntien verokertymään.
    - *Kiinteistökauppojen kauppahintojen kokonaismäärä on vuositasolla noin 10 mrd. €. Koska kiinteistökauppojen varainsiirtovero on 3 % (muutos vuoden 2024 alusta), voidaan karkeasti arvioida valtion budjettiin tulevaksi verokertymäksi 300 milj. € vuosittain, kun otetaan huomioon, että ensiasunnon ostajien vapautus varainsiirtoverosta poistui vuoden 2024 alussa. Erityisistä oikeuksista varainsiirtoverokertymä on noin 40 milj. € vuodessa.*
    - *Verohallinnon tietojen perusteella kiinteistöveroja kerättiin vuonna 2023 kunnille 2,2 miljardia euroa, joka on noin 15,1 prosenttia kuntien kaikista verotuloista.*

Kiinteistömarkkinat

- Kiinteistömarkkinat tarvitsevat ajantasaista ja luotettavaa kiinteistötietoa.
- Suomessa tehtiin vuonna 2023:
    - *64 500 kiinteistöluovutusta, joiden kokonaisarvo oli 7,4 mrd €*
    - *Asuinrakennuspaikkojen luovutuksia oli 29 900 kpl, joiden kokonaisarvo oli 4,60 mrd euroa*

- *Lomarakennuspaikkojen luovutuksia oli 13 100 kpl, joiden kokonaisarvo oli 0,724 mrd euroa.*

- Maanmittauslaitos tarjoaa lukuisia erityyppisiä selain- ja rajapintateknologioihin perustuvia tietopalveluita kiinteistömarkkinoiden toimijoiden käyttöön kiinteistöjärjestelmän kiinteistö- ja kirjaamisosasta ja kauppahintarekisteristä sekä erityyppisiä kumppanirajapintapalveluita, joilla MML vastaanottaa kiinteistömarkkinoiden toimijoiden tietoja mahdollistaen tietojen automaattiset rekisteröinnit reaaliajassa
  - *Vuonna 2023 Maanmittauslaitos vastaanotti pankeilta rajapinnan kautta 95 342 kpl sähköistä panttikirjan siirtohakemusta (89 % kaikista hakemuksista) ja teki niistä automaatioratkaisun 89 902 hakemukseen (94 % sähköisistä hakemuksista).*

<u>Kiinteistötietojen luvanvarainen tai avoin käyttö erilaisilla toimi- ja tehtäväalueilla</u>

- Kiinteistöjärjestelmä tietoja käytetään laajasti erilaisilla yhteiskunnan toimi- ja tehtäväalueilla
- Vuonna 2022 erityyppiset toimijat julkisella ja yksityisellä sektorilla tekivät tietohakuja seuraavasti:
  - *Kiinteistötiedot: 55,7 milj. tietohakua*
  - *Lainhuuto- ja kiinnitystiedot: 46,6 milj. tietohakua*
  - *Kauppahintarekisterin tiedot: 0,31 milj. tietohakua*
  - *Yhteensä: 102,6 milj. tietohakua*

Huoneistotietojärjestelmän yhteiskunnallinen merkitys

Maanmittauslaitos vastaa vuonna 2019 käyttöön otetusta sähköisestä huoneistotietojärjestelmästä, johon kerätään tiedot osakehuoneistojen, kuten asuntojen ja autopaikkojen, omistuksista, panttauksista ja rajoituksista. Huoneistotietojärjestelmään siirtyvät Suomen noin 90 000 taloyhtiötä ja 1,5 miljoonaa osakehuoneistoa.

Taloyhtiöiden tuli siirtää osakeluettelonsa huoneistotietojärjestelmään vuoden 2023 loppuun mennessä. Vuoden lopussa osakeluetteloiden kattavuus oli korkea, noin 93 %. Siirtymän toisessa vaiheessa jokaisen osakehuoneiston omistajien on haettava omistukselleen sähköistä omistajamerkintää 10 vuoden kuluessa osakeluettelon siirrosta tai kun osakehuoneisto vaihtaa ensimmäisen kerran omistajaa siirron jälkeen.

Lopullisessa laajuudessaan huoneistotietojärjestelmän muutosten rekisteröintien ja tietopalveluiden volyymit tulevat olemaan samalla tasolla kiinteistöjärjestelmän kanssa, joten sen tietojen turvaamisen ja saatavuuden varmistaminen on siten yhtä kriittistä kuin kiinteistöjärjestelmässä.

Peruspaikkatietojen yhteiskunnallinen merkitys

Maanmittauslaitos vastaa peruspaikkatietojen tuotannosta, joita ovat maastotiedot, laserkeilaus- ja ilmakuva-aineistot, maaston korkeusmalli, paikannuksen perustiedot sekä maastokartta 1:25 000, 1:50 000 ja opaskartta ja selkokartta.

Peruspaikkatiedot ovat samansisältöisinä valtakunnallisesti saatavissa ja ovat pääsääntöisesti kaikkien käytettävissä erilaisissa formaateissa avoimina aineistoina latauspalveluiden tai erilaisten rajapintapalveluiden kautta ja ovat laajassa käytössä erilaisissa julkishallinnon, tutkimuksen ja yksityissektorin palveluissa.

Satelliittipaikannus muodostaa nykyaikaisen digitaaliyhteiskunnan selkärangan, eivätkä yhteiskunnan toiminnalle oleelliset palvelut enää toimi ilman satelliittipaikannuksesta (GNSS) saatavaa paikka- ja aikatietoa. Tällaisia palveluita ovat mm. sähköverkot, puhelin- ja tietoliikenne, pelastustoimi ja muut turvallisuusalat, maksuliikenne ja finanssiala, maatalous ja (äly)liikenne jne. Paikka- ja aikatiedon tulee olla tarkkaa ja jatkuvasti saatavilla.

Maanmittauslaitoksen rooli paikannusasioissa on vastata paikannuksen perustasta Suomessa ja tämä liittyy suoraan paikannuksen ja sitä kautta paikkatiedon tarkkuuteen ja luotettavuuteen sekä sen saatavuuden jatkuvuuteen, eli kaikkeen muuhun mitä Maanmittauslaitos tekee. Lisäksi Paikkatietokeskus tekee tutkimusta navigoinnista ja paikannuksesta. Tätä tarvitaan, koska paikannukseen kuten muihinkin teknologioihin tulee jatkuvasti uusia haasteita ja tutkimus tuottaa tietoa, joilla näihin voidaan varautua. Turvallisuusympäristön muutos asettaa myös merkittäviä odotuksia paikkatietojen ja paikannuksen osalta. Laajan siviilikäytön ohella peruspaikkatietoja sekä paikannusta hyödynnetään kasvavasti myös turvallisuuden, kriisihallinnan ja varautumisen tarpeisiin.

Paikantamisen mahdollistajana Maanmittauslaitos ylläpitää ja kehittää myös työhön tarvittavaa infrastruktuuria. Keskeisiä infrastruktuurin elementtejä ovat Metsähovin tutkimusasema ja FinnRef-tukiasemaverkko.

Metsähovin geodeettisella tutkimusasemalla tutkitaan ja mitataan muun muassa maapallon asentoa ja liikkeitä avaruudessa, satelliittien ratoja ja painovoiman muutoksia. Tutkimusasemalla on alallaan kansainvälisesti poikkeuksellisen laadukas tutkimusinfrastruktuuri, jonka avulla määritetään Suomen geodeettinen perusta. Metsähovin geodeettinen tutkimusasema on osa globaalia geodeettisten perusasemien verkostoa, jolla ylläpidetään tarkinta maailmanlaajuista koordinaattien vertauskehystä. Tarkka ja vakaa vertauskehys muodostaa perustan kaikelle modernille paikkatiedolle ja sitä tarvitaan esimerkiksi, kun tutkitaan maankuoren liikkeitä, merenpinnan nousua tai jäätiköiden sulamista. Satelliittipaikannus ja -navigointi eivät olisi nykymuodossaan mahdollisia ilman geodeettisen tutkimusasemaverkoston tuottamia mittauksia maapallon asennosta avaruudessa ja sen ajallisia muutoksia.

FinnRef-verkko on Suomen valtakunnallinen GNSS-tukiasemaverkko ja se muodostaa Suomen valtakunnallisen vertauskehyksen, EUREF-FINin. FinnRef-verkko on avainasemassa EUREF-FINin ylläpidossa. Osa verkon asemista kuuluu maailmanlaajuiseen IGS-verkkoon (International GNSS Service) ja euroopan laajuiseen EPN-verkkoon (EUREF Permanent GNSS Network) luoden yhteyden kansainvälisiin vertauskehyksiin.

Asiakkaat ja yhteiskunnan tarpeet

Asiakkaiden ja yhteiskunnan tarpeet ohjaavat palvelutuotantoa ja strategiset kehittämishankkeet painottuvat digitaalisten palveluiden kehittämiseen sekä IT-kehittämistarpeiden täyttämiseen. Kehittämishankkeet ja tehtävät hoidetaan usein yhteistyössä verkostoissa. Asiakkaan näkökulmasta eri toimijoiden väliset rajat pyritään häivyttämään näkyvistä ja etenemään kohti kansalaisen keskitettyjen palvelujen käyttöä. Palveluiden ja toiminnan jatkuvuuden turvaamisen, tietosuojan ja tieto- ja kyberturvan merkitys kasvaa selvästi edelleen. Asiakkaiden odotusten ja tarpeiden täyttämiseen teknologian hyödyntämisellä on iso merkitys.

Kestävä kehitys

Maanmittauslaitoksessa tehdään työtä kestävän ympäristön puolesta kahdella tasolla. Maanmittauslaitoksen omien tietojen ja osaamisen merkitys tunnistetaan yhteiskunnan kestävän kehityksen mahdollistajana. Toisaalta pyritään aktiivisesti pienentämään oman toiminnan aiheuttamaa kuormitusta ympäristölle. Maanmittauslaitos kuuluu Suomen suurimpien virastojen joukkoon noin 1750 työntekijällään ja tällä hetkellä 36 toimipisteellään eri puolilla maata. Toimipaikkaverkoston kattavuutta jatkossa selvitetään osana sopeutus- ja tuottavuusohjelman täytäntöönpanoa. Maanmittauslaitoksen vastuullisuusohjelman toimenpiteet keskittyvät kestävän kehityksen vahvistamiseen siten, että ympäristön ja ihmisten hyvinvoinnin sekä kestävän talouden näkökulmat huomioidaan päätöksenteossa, tutkimuksessa, kehittämisessä sekä arjen työnteossa.

Rahoituspohja

Maanmittauslaitoksen rahoitus koostuu asiakkailta palvelutoiminnasta kerättävästä tulorahoituksesta, yhteisrahoitteisen toiminnan tuotoista (tutkimustoiminta) sekä valtion talousarviosta saatavasta rahoituksesta.

Suurin osa Maanmittauslaitoksen toimintamenoista (noin 150 milj. euroa) rahoitetaan tulorahoituksella (noin 2/3 osaa). Tulorahoituksen osuus kasvaa vielä kehyskaudella huoneistotietoihin liittyvän palvelutoiminnan saavuttaessa vuotuisen täysmäärisen volyyminsä. Omakustannusarvoon perustuvan maksullisen toiminnan tulot ja kustannukset käsitellään toimintamenomomentin kautta nettobudjetoinnin periaatetta noudattaen. Siksi erilaiset maksullisten palvelujen kehittämis- ja tehostamistoimet ja sitä kautta syntyvät säästöt kohdennetaan asiakkailta perittäviin maksuihin. Maksullisen toiminnan suuresta osuudesta johtuen Maanmittauslaitoksen on tärkeää turvata riittävän suuri siirtyvän erän taso, jotta suhdannevaihteluihin tarvittava sopeutumiskyky säilytetään ja maksullisen toiminnan ylläpitokehittämisen tarpeet pystytään turvaamaan. Siirtyvä erällä ei kuitenkaan kyetä kaikkia kehittämistarpeita rahoittamaan, vaan laajojen uusien kehittämishankkeiden läpivientiin valtion talousarviosta saatava erillisrahoitus on erittäin tärkeää (mm. teknologia-alustan uudistus sekä kiinteistötietokokonaisuuden kehittäminen).

Talousarviorahoituksen osuus koko menobudjetista on noin 1/3 osaa. Talousarviorahoituksella huolehditaan mm. peruspaikkatietojen tuottamisesta, yhteiskunnallisesti tärkeiden rekisterien ylläpitämisestä ja tutkimuksen omarahoitusosuudesta. Myös pai-

kantamiseen tarvittavan infrastruktuurin (mm. Metsähovin tutkimusasema sekä FinnRef GNSS tukiasemaverkon) ylläpito ja jatkokehittäminen rahoitetaan talousarviorahoituksella.

Yhteisrahoitteisen toiminnan tuottoja syntyy tutkimushankkeita rahoittavien tahojen rahoituksen kautta. Pääosin rahoitus koostuu kansallisten rahoitusinstrumenttien kautta, mutta myös EU-rahoituksen määrä kasvaa koko ajan. Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot muodostavat koko rahoituskokonaisuudesta noin 6 milj. (4 % kokonaisrahoituksen tarpeesta).

Meneillään olevat ja tulevat kehittämishankkeet sekä niiden rahoitus

Maanmittauslaitos toteuttaa kehyskaudella perustehtävien ohella laajoja kehittämishankkeita. Laitos jatkaa vuonna 2025 yhteiskunnallisesti merkittävän asunto-osakkeiden vaihdannan ja vakuushallinnan sähköistämisen (huoneistotietojärjestelmä) kehittämishankkeen toteutusta. Huoneistotietojärjestelmässä luodaan edellytykset osakkeilla hallittavien asuinhuoneistojen omistaja- ja huoneistotietojen rekisteröinnille sekä asuinhuoneistojen vaihdantaan ja vakuushallintaan.

Palvelutoiminta ja tietojärjestelmiin liittyvät elinkaarimallin mukaiset ylläpitokustannukset tullaan pitkällä tähtäimellä kattamaan asiakasmaksuilla. Siirtymävaihe palvelutoiminnan vakiinnuttamiseen asti on kuitenkin osoittautunut haastavaksi laitoksen taloudelle. Vuodesta 2022 lukien ei hankkeelle ole enää myönnettyä erillisrahoitusta, vaan Maanmittauslaitos on rahoittanut kehittämisen siirtyvän määrärahakannan avulla, yhteensä noin 13 milj. euron arvosta vuoden 2025 loppuun mennessä. Palvelutoiminnan alijäämäisyyttä on kehittämisen ohella katettu yli 20 milj. euron arvosta vuodesta 2019 lähtien. Vuoteen 2026 asti jatkuva omarahoitteinen kehitystyö sekä palvelutoiminnan käynnistysvaihe alijäämän hallinta on osoittautunut erittäin raskaaksi. Tämä on omalta osaltaan heijastunut nopeasti pienevänä siirtyvän erän määränä. Vuoden 2024 ennustettu siirtyvän erän taso on laskenut selvästi alle tavoitetason ja riski rahoituskriisistä on kasvanut merkittäväksi.

Vuonna 2025 jatketaan myös Huoneistotietojärjestelmän toista vaihetta, jossa varaudutaan järjestelmästä annettavaan tietopalveluun. Tähän hankkeeseen liittyen talousarvioon vuodelle 2025 on myönnetty 5,0 milj. euroa osana EU:n elpymis- ja palautussuunnitelmaa (RRF-rahoitus). Huoneistotietojärjestelmän toisen vaiheen kehitystyö valmistuu vuonna 2026. Työ etenee suunnitellusti.

Maanmittauslaitos uudistaa myös budjettirahoitteiseen toimintaan kuuluvan maastotietotuotannon tarpeisiin tarkoitetun tuotantojärjestelmänsä. Uudella tuotantojärjestelmällä kerätään ja ajantasaistetaan kansallisen maastotietokannan tietoja sekä tuotetaan yleiset karttatuotteet. Maastotietojen tuotannon uusia vaatimuksia ovat esimerkiksi kolmiulotteisen tiedon käsittely, maastokohteiden elinkaaren hallinta ja tiedon ajantasaistusta tehostavien analyysityökalujen hyödyntäminen. Samoin turvallisuussektorin tarpeisiin tuotettavan laadukkaan paikkatiedon keruu varmistetaan jatkossa uuden järjestelmän avulla. Järjestelmäuudistuksen yksi keskeinen tavoite on myös tuotantotoiminnan tuottavuuden kasvattaminen. Maastotietojen tuotantojärjestelmän ensimmäisen vaiheen käyttöönotto tapahtuu 2025. Maastotietojen tuotantojärjestelmän perusosan rahoitukseen MML ei saa erillisrahoitusta, vaan työ tehdään siirtyvällä erällä.

Varsinaisen maastotietojen tuotanto-osan ohella Maanmittauslaitos uudistaa tuotantokyvykkyyttä, jolla MML:n ylläpitämästä valtakunnallisesta maastotietokannasta tuotetaan asiakkaiden saataville yleiskäyttöön tarkoitetut karttatuotteet: visuaaliset kartat ja vektorimuotoiset karttatiedot. Tähän kehittämisosaan MML saa rahoitusta VMn tuottavuusrahoituksen kautta.

Maanmittauslaitoksella on merkittävä viranomaisrooli yhteiskunnallisesti merkittävien ja kokonaisturvallisuuden kannalta kriittisten tietoaineistojen tuottajana ja ylläpitäjänä. Jotta MMLn rooliin kuuluvat odotukset kyetään jatkossakin täyttämään, on laitos aloittanut teknologia-alustan uudistustyön valmistelun vuonna 2023. Uuteen teknologia-alustaan siirtymisen tavoitteena on turvata suomalaisen yhteiskunnan kannalta tärkeiden maanomistus- ja huoneistotietojen sekä paikkatietoaineistojen tuotannon jatkuvuus sekä niiden kriittisille asiakkaille tuotettavien tietopalvelujen häiriötön saatavuus ja turvallisuus myös tulevaisuudessa. Uudistus tulee vaatimaan merkittävää erillisrahoitusta, jotta välttämätön uudistus kyetään toteuttamaan. Tämän hetken tiedon pohjalta erillisrahoitusta tullaan tarvitsemaan vuodesta 2026 lähtien. Uudistuksen lykkääminen vaarantaa yhteiskunnallisten palveluiden toimivuutta, joka voi näkyä esimerkiksi turvallisuuden, luototuksen, verokertymän tai kiinteistöhallinnan osa-alueille.

Talousarvio 2025 (30.70.01)

Hallituksen esityksessä vuodelle 2025 esitetään yllä olevalle momentille yhteensä 51,085 milj. euroa. Määräraha sisältää kertaluonteista hankerahoitusta Huoneistotietojärjestelmän toisen vaiheen rahoitukseen yhteensä 5,0 milj. euroa.

Toimintamenomäärärahaa on pienennetty vuodesta 2011 lähtien pysyvillä, kestävän julkisen talouden johdosta toteutetuilla leikkauksilla yhteensä yli 20 milj. eurolla. Tämä on tarkoittanut lähes 50 % leikkausta toimintamenojen kokonaistasoon. Edellä mainittujen leikkausten lisäksi julkisen velan kasvaessa ja taloustilanteen kiristyessä hallituksen päättämiä uusia määrärahaleikkauksia kohdennetaan toimintamenomomentille vuodesta 2025 lähtien. Säästövelvoite on täysmääräisesti voimassa vuodesta 2027 lähtien. Uusien leikkausten suuruus täysmääräisenä on 4,5 milj. euroa. Leikkaus on kohdistettava budjettirahoitteiseen toimintaan. Tämä tarkoittaa budjettirahoitteisen toiminnan tuotantomäärien uudelleentarkastelua, palvelutasoon tehtäviä muutoksia sekä joiltain osin myös palveluiden alasajoa. Leikkaus pienentää budjettirahoitteisen toiminnan rahoituspohjaa yli 10%, kun ottaa huomioon samaan aikaan nousevan yleisen kustannustason. Pelkillä menosäästöillä (kuten toimitilat) tai tuottavuuden kasvulla leikkausta ei kyetä kattamaan.

Selkeitä negatiivisia vaikutuksia rahoituksen riittävyyden hallintaan syntyy myös toimintaympäristössä tapahtuneiden muutosten seurauksena. Inflaation nousu ja sitä seurannut korkotason merkittävä kasvu ovat johtaneet rakentamisen hiipumiseen. Elpymistä on odotettavissa aikaisintaan vuoden 2025 loppupuolella. Rakentamisen ja kiinteistövaihdannan aktiivisuudella on suora yhteys Maanmittauslaitoksen tarjoamiin maksullisiin palveluihin. Maanmittaustoimituksiin, huoneistojen- ja kiinteistöjen kirjaamisratkaisuihin sekä julkisoikeudelliseen tietopalveluun liittyvä kysyntä on laskenut merkittävästi. Edellä luetelluiden palveluiden yhteenlaskettu tulomäärä (90 milj. euroa) muodostaa noin 89 % koko Maanmittauslaitoksen maksullisen toiminnan tulon-

muodostuksesta. Maksullisen toiminnan suuresta roolista johtuen kysynnän hiipumisella on merkittävä vaikutus laitoksen rahoituspohjaan. Rahoituspohjan heikkeneminen sekä siirtyvän erän lasku kriittiselle tasolle luovat ristiriitaisen ja haastavan tilanteen lakisääteisiin perustehtäviin liittyvien kasvavien palveluodotusten toteuttamiselle. Maanmittauslaitoksen kyky rahoittaa itse maksullisen toiminnan välttämättömiä kehitystarpeita on huonontunut hälyttävälle tasolle. Maanmittauslaitos esittääkin vakavan huolensa kyvystään suoriutua lakisääteisistä perustehtävistä sekä hallitusohjelman mukaisesta digitaalisten palveluiden kehittämisestä tulevalla kehyskaudella.

Momentti 30.70.40 Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot

Suomen pirstoutunut kiinteistörakenne yhdessä maatalouden rakennemuutoksen kanssa on johtanut maatilojen kannalta epäedulliseen tilanteeseen. Huono rakenne heikentää maatilojen ja maaseudun elinkelposuutta. Tilusjärjestely on käytännössä lähes ainoa keino, jolla voidaan parantaa maatilojen pirstoutunutta kiinteistörakennetta. Kotimaisen korkealaatuisen ruuantuotannon ja hyvän huoltovarmuuden edellytyksenä on kannattava maatalous. Sitä tilusjärjestelyt osaltaan voimakkaasti edistävät. Peltotilusten kokoaminen yhteen alentaa viljelykustannuksia ja parantaa tuotannon kannattavuutta. Tilusjärjestely mahdollistaa luonnon monimuotoisuuden kehittämisen ja vähentää uusien peltojen raivaustarvetta. Tilusjärjestelyjen päämäärätietoinen toteuttaminen tukee hiilineutraalisuustavoitteita vähentämällä maankäyttösektorin ilmastopäästöjä.

Maa- ja metsätalousministeriön toteuttaman peltojen kiinteistörakenteen kehittämisohjelman työn jatkaminen edellyttää momentin määrärahatason tarkistamista. Peltorakenteen kehittämisohjelmassa tehty työ on kasvattanut peltotilusjärjestelyjen kysyntää. Peltorakenteen kehittämisohjelmassa asetettiin peltotilusjärjestelyjen tavoitetasoksi 10 000 ha/vuosi.

Vuoden 2025 talousarvioesityksessä sekä tulevien vuosien kehyksenä momentille 30.70.40 on kohdennettu 2,0 milj. euron määräraha. Tarvelähtöisesti tarkastellen kiinteistötoimitusten tukemiseen tarvittavan rahoituksen taso tulisi olla 3,5 milj. euroa nykyisen 2,0 milj. euroa tason sijaan. Rahoitusta käytetään tilusjärjestelyjen kannalta välttämättömiin tie- ja vesienhallintatöihin, joiden kustannustaso on viime vuosina noussut merkittäväksi mm. inflaation takia. Talousarvion mukainen taso ei riitä tilusjärjestelyjen järkevään ja pitkäjänteiseen toteuttamiseen. Taso johtaa käytännössä työnalla olevien tilusjärjestelyjen kestoaikojen pitenemiseen ja vaikeuksiin vastata viljelijöiden esittämään tilusjärjestelytarpeeseen.

Maanmittauslaitos haluaa muistuttaa, että käytettävästä määrärahasta palautuu valtiolle (momentit 13.01.05 ja 15.01.04) puolet maanomistajien maksuosuuden myötä tilusjärjestelyn valmistumisen jälkeen. Tilusjärjestelyn yhteydessä toteutettavat toimenpiteet saavat aikaan vahvan taloudellisen kerrannaisvaikutuksen, koska tilusjärjestelyssä mukana olevat maatalousyrittäjät investoivat samanaikaisesti toimintaedellytystensä parantamiseksi.

Pääjohtaja	*Allekirjoitettu sähköisesti* Pasi Patrikainen
Talousjohtaja	*Allekirjoitettu sähköisesti* Arto Mikkola

TIEDOKSI Maa- ja metsätalousministeriö